

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/116/2019
Identifikačné číslo spisu: 3514207595
Dátum vydania rozhodnutia: 29.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Vladík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3514207595.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladíka a členov senátu JUDr. Jána Šikutu, PhD. a Mgr. Petra Melichera, v právnej veci žalobkyne M. U., bývajúcej v O. U. O. X., M. XX, zastúpenej Mgr. Miroslavom Pavlíkom, advokátom so sídlom v Novom Meste nad Váhom, Podjavorinskej 9, proti žalovanému PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pribinova 25, IČO: 35 792 752, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenej na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 12 C 245/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 8. novembra 2017, sp. zn. 5 Co 208/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa žalobou domáhala, aby súd rozhodol o určení neplatnosti zmluvy o revolvingovom úvere č. XXXXXXXXXXX z 19. júna 2007, o povinnosti vydať bezdôvodné obohatenie, ktoré žalovaný nadobudol z titulu neplatného právneho úkonu a zaplatiť náhradu trov konania. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. júna 2015, č. k. 12 C 245/2014 - 81 výrokom I. konanie v časti o vydanie bezdôvodného obohatenia žalobkyne, ktoré žalovaný nadobudol z titulu neplatného právneho úkonu zastavil; výrokom II. určil, že zmluva o revolvingovom úvere č. XXXXXXXXXXX z 19. júna 2007 je neplatná a výrokom III. žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 8. novembra 2017, sp. zn. 5 Co 208/2017 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo výrokoch II. a III. zmenil tak, že žalobu z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie účastníkov zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %. Odvolací súd mal z dokazovania vykonaného pred súdom prvej inštancie za preukázané, že úverová zmluva, ktorej neplatnosti sa žalobkyňa svojou žalobou domáhala, bola uzatvorená medzi žalovaným ako veriteľom na jednej strane a Miroslavom Vídom ako dlžníkom a žalobkyňou ako spoludlžníčkou na druhej strane. Žalobkyňa mala preto ako účastníka

konania popri žalovanom veriteľovi označiť aj dlžníka. Tým, že účastníkom konania v prejednávanej veci nebol dlžník, okruh vecne legitimovaných účastníkov konania o určenie neplatnosti zmluvy vyplývajúci z hmotného práva nebol dostatočne vymedzený, preto musel odvolací súd žalobu zamietnuť.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala v zmysle § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“ a § 421 ods. 1 písm. a) CSP včas dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), v ktorom uviedla, že jednou z procesných podmienok je skúmanie skutočnosti, či sú účastníkmi konania osoby, ktoré sú spôsobilé byť účastníkmi konania, t. j. či sú účastníci konania dostatočným spôsobom aktívne, resp. vecne legitimovaní. V prípade nedostatku vecnej legitimácie na strane žalobkyne sa jednalo o odstrániteľnú procesnú prekážku, pričom súd prvej inštancie ako aj súd druhej inštancie mali možnosť urobiť vhodné opatrenie na odstránenie takejto prekážky. V prípade odvolacieho súdu bola napríklad možnosť zrušenia rozhodnutia súdu prvej inštancie a vrátenia veci na ďalšie konanie (obdobne postupoval Krajský súd v Trenčíne v uznesení z 29. júla 2015, sp. zn. 5 Co 210/2015). Dovolateľka je toho názoru, že ak súd zamietol žalobu z dôvodu nedostatku vecnej legitimácie na strane žalobkyne, súd týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobkyni, aby uskutočňovala jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Na základe uvedeného dovolateľka navrhla dovolaciemu súdu, aby rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a III., ako aj rozsudok odvolacieho súdu zrušil a veci vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Dovolateľka zároveň žiadala o priznanie nároku na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaný vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že v prejednávanej veci nedošlo k nesprávnemu postupu zo strany súdu prvej inštancie ani odvolacieho súdu. Okruh sporových strán v sporovom konaní zásadne určuje žalobca. V prípade určovania neplatnosti zmluvy majú byť podľa ustálenej súdnej praxe sporovými stranami všetci účastníci zmluvy. Súd nemôže, okrem zákonom upravených prípadov, rozširovať okruh sporových strán, a teda reálne ani nemôže prijať také procesné opatrenie, ktorým by nedostatok spočívajúci v nesprávnom vymedzení sporových strán napravil. Na základe uvedeného navrhol dovolaciemu súdu, aby dovolanie v zmysle § 448 CSP zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) (ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, ale nie je dôvodné.

6. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo

na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces. Jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

8. Podľa Nálezu Ústavného súdu SR z 15. apríla 2021, sp. zn. III. ÚS 225/2020 je ustanovenie § 420 písm. f) CSP priestorom ochrany tých základných práv, do ktorých bolo zasiahnuté rôznymi nesprávnymi procesnými postupmi a rozhodnutiami. Podľa ústavného súdu je prieskum rozhodnutí, ktoré sú namiatané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia procesných noriem prípustný podľa § 420 písm. f) CSP.

8.1. Z obsahu podaného dovolania vyplýva, že dovolateľka namietala porušenie práva na spravodlivý proces, ku ktorému malo dôjsť postupom odvolacieho súdu, ktorý sa mal namiesto zamietnutia žaloby pre nedostatok vecnej legitímácie pokúsiť využiť všetky procesné možnosti na to, aby nedostatok uvedenej procesnej podmienky odstránil.

8.2. Procesné podmienky môžeme rozdeliť do štyroch základných skupín, a to a) procesné podmienky na strane súdu, b) procesné podmienky na strane strán sporu, c) vecné procesné podmienky a d) negatívne procesné podmienky, pričom z hľadiska tohto diferenciačného kritéria ich členíme na odstrániteľné a neodstrániteľné.

8.3. Strana sporu je subjekt procesu definovaný konkrétnymi charakteristikami: procesná subjektivita, procesná spôsobilosť (spôsobilosť samostatne pred súdom konať ako strana sporu), prípadne obligatórnosť zastúpenia v procese. Súd na tieto charakteristiky prihliada ex officio v ktoromkoľvek štádiu konania.

8.4. Procesnú subjektivitu má ten subjekt práva, ktorý vo sfére hmotného práva disponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti. V procesnom zmysle predstavuje procesná subjektivita tzv. procesnú podmienku, ktorá musí byť splnená, aby súd mohol vo veci konať a rozhodnúť.

8.5. Od procesnej subjektivity treba rozlišovať tzv. vecnú legitímáciu strany - aktívnu či pasívnu, ktorá znamená hmotnoprávny vzťah strany sporu k prejednávanej veci. Má ju iba ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v konaní rozhoduje. Vecná legitímácia a jej nedostatok je z hľadiska prípustnosti dovolania právne bezvýznamná.

8.6. Civilný sporový poriadok zakotvuje okrem samostatného spoločenstva (každý koná sám za seba - napríklad dlžníci zaviazaní solidárne) a nerozlučného spoločenstva (rozsudok sa vzťahuje na všetkých a úkon ktoréhokoľvek subjektu na jednej strane sporu platí aj pre ostatných - na zmenu žaloby, na jej späťvzatie, na uznanie alebo vzdanie sa nároku a na uzavretie zmiernu je potrebný súhlas všetkých, ktorí vystupujú na jednej strane) aj nútené spoločenstvo, t. j. prípad ak osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. Inak povedané, pri nútenom spoločenstve svedčí v spore hmotnoprávna vecná legitímácia viacerým subjektom. Ak táto podmienka splnená nie je, žaloba bude zamietnutá. V prípade žaloby o neplatnosť právneho úkonu sa vyžaduje, aby na strane žalovaných vystupovali ako nútené procesné spoločenstvo všetci účastníci dotknutého právneho úkonu. Ak by žalobca namiesto núteného spoločenstva žaloval len jeden subjekt, prípadne nie všetkých nútených spoločníkov, žaloba by musela byť pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie zamietnutá. Uvedené právne závery sú obsiahnuté aj v súdnej praxi (napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 122/2002, 1 Cdo 11/2003, 3 MCdo 5/2010).

9. Dovolací súd na základe vyššie uvedených právnych záverov konštatuje, že odvolací súd rozhodol vecne správne, keď žalobu z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie zamietol. V uvedenom prípade sa totiž nejedná o nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, ako to v dovolaní uviedla dovolateľka. Keďže dovolateľka napadla dovolaním vecne správny rozsudok odvolacieho súdu, dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol (§ 448 CSP).

10. Úspešnému žalovanému dovolací súd priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni v plnom rozsahu (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP). O

výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

11. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.